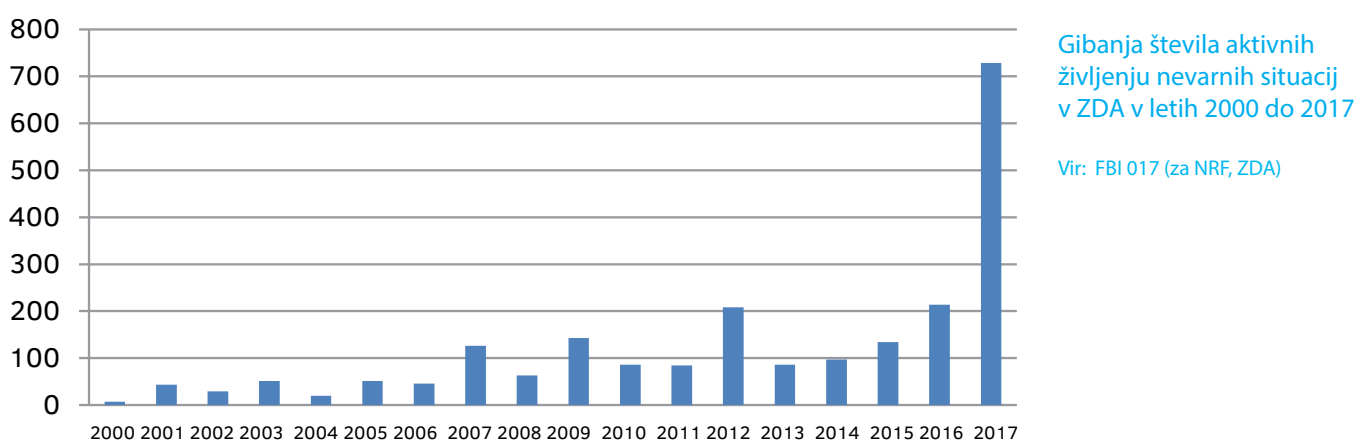

Aktivna strelska situacija v zdravstveni ustanovi: Kako ravnati?

Avtor:

Andrej Odar, strokovni sodelavec, koncern Sintal

Kot aktivne strelske situacije označujemo dejanja posameznika ali skupine, ko storilci delujejo z namenom odvzeti življenja ali poškodovati čim več ljudi. Pri tem se zavedajo, da bodo verjetno tudi sami izgubili življenje, v kar nekaj primerih pa si po končanem dejanju sodijo sami. V Sloveniji je tovrstnih dogodkov malo, v ZDA pa v zadnjih letih beležijo stalen porast teh dejanj, kar kaže tudi spodnji diagram.

Strelski napadi so le ena od aktivnih življenju nevarnih situacij, ki se lahko odvijajo v zdravstvenih ustanovah. Za storilce teh dejanj je značilno, da se odločijo za izvršitev svojih dejanj na krajih, kjer je prisotno večje število ljudi, poleg tega pa bo dejanje pritegnilo tudi veliko medijsko pozornost. Običajno takšna mesta ne nudijo ustrezne zaščite prisotnim osebam, velika gneča pa ovira organiziran in pravočasen umik oseb ali iskanje kritja. Dodatno nevarnost povzročajo velike steklene površine, značilne za večje bolnišnice, ki ob razbitju povzročajo dodatne telesne poškodbe prisotnih, prav tako pa tudi hrup, ki še dodatno povečuje panična ravnanja prisotnih.

Prav zato je zelo pomembno, da je zaposleno osebje seznanjeno z možnostjo napada ter da pozna osnovna pravila ravnanja v primeru nastanka takšne situacije kot so poznavanje evakuacijskih poti, izhodov, varnih prostorov, ključev posameznih prostorov, poznavanje sistemov za alarmiranje (panik stikala) in **postopkov 4 x 5 (Steci stran, Skrij se, Sporoči, Spopadi se** - podrobneje na naslednjih straneh). S poznavanjem in izvajanjem teh postopkov rešujemo življenja tako sebi kot vsem ostalim prisotnim (strankam.....).

Tudi v slovenskih zdravstvenih ustanovah smo žal zabeležili aktivno strelsko situacijo s tragičnim izidom. Zdravstvene ustanove, posebej večje, so izpostavljene tveganju, ki ga nikoli ni mogoče v celoti odpraviti. Zato morajo biti zaposleni seznanjeni z napotki za ravnanje v primeru napada, saj lahko z ustreznim ravnanjem rešijo svoje življenje in življenje drugih.

Napadalec lahko napade s strelskim ali hladnim orožjem, drugimi nevarnimi predmeti ali nevarnimi snovmi, kar v svetu ni redkost. Postopki samozaščitnega ravnanja so v vseh primerih podobni.

Oblike napadov

Klasični. Usmerjen zoper določeno osebo ali oddelek zaradi nezadovoljstva z zdravstveno storitvijo, ki je je bil deležen napadalec ali njegovi bližnji, ali zaradi osebnih sporov, dolžniških razmerij, ...

ZNAKI, KI RAZKRIVAJO MOŽNEGA STORILCA

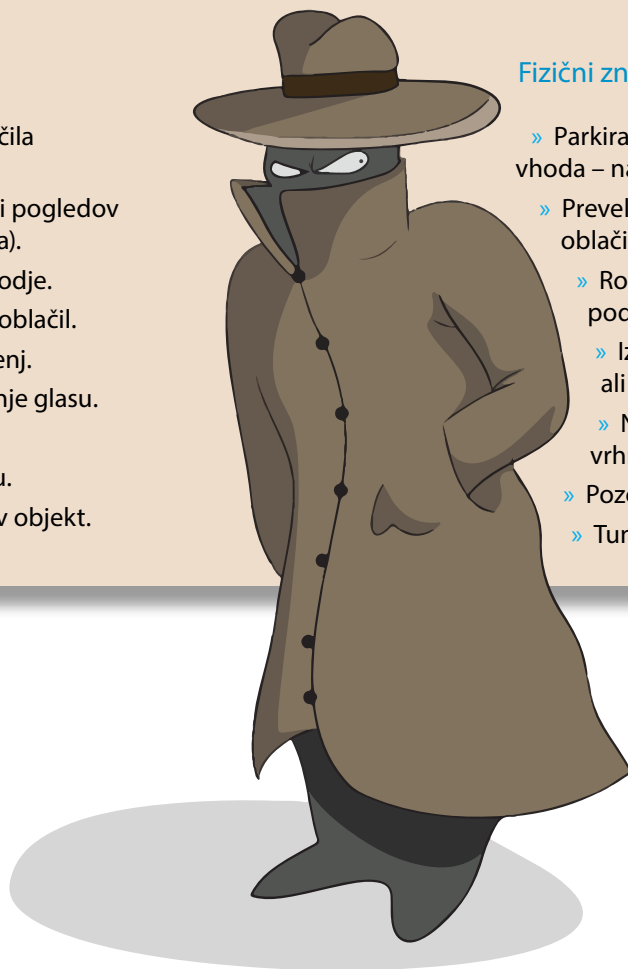
V veliko pomoč bo, če bomo potencialnega storilca zaznali pred izvršitvijo dejanja in če bomo o našem sumu pravočasno obvestili varnostno službo ali policijo. Če opazite osebo, ki se vam na podlagi navedenih znakov zdi sumljiva, o tem nemudoma obvestite najbližjega varnostnika. Tudi, če glede opažanj dvomite.

Vedenjski znaki

- » Seganje z roko pod oblačila (prestavljanje orožja).
- » Obračanje telesa iz smeri pogledov drugih (prikrivanje orožja).
- » Nervoza, duševno nelagodje.
- » Popravljanje pasu in /ali oblačil.
- » Ponavljanje besed, prošenj.
- » Spreminjanje, prenejanje glasu.
- » Počasi, težko se odloča.
- » Težave pri komuniciranju.
- » Večkratni vstopi-izstopi v objekt.

Fizični znaki

- » Parkiranje vozila v neposredni bližini vhoda – na nedovoljenem mestu.
- » Prevelika ali vremenu in kraju neprimerna oblačila.
- » Roke v žepih ali prikrivanje rok pod oblačili.
- » Izbokline oblačil pod pazduho ali na bokih.
- » Nesorazmerna velikost trupa in vrhnjih oblačil.
- » Pozoren na nošenje prtljage.
- » Tunelski vid.

Amok. Storilec je v psihotičnem stanju, brez motiva, njegov namen je, da poškoduje ali odvzame življenje čim več ljudem.

Teroristični. Nasilno dejanje ali grožnja z nasilnim dejanjem, ki ima namen prek zastraševanja prebivalstva prisiliti vlado ali organizacijo v neko ravnanje.

KAKO RAVNATI V PRAKSI

Osebjem zdravstvene ustanove v takšni situaciji ne more poskrbeti za vse paciente, zato je tako osebjem kot pacientem potrebno pravočasno seznaniti s priporočili, da bodo lahko ustrezno ravnali. Hkrati pa je del pacientov nepokreten in se sami ne morejo ne umakniti in ne skriti, evakuacija v kratkem času, ki je na voljo, ni možna.

Za optimalno zaščito tako pacientov kot osebjem je možno izvesti naslednje ukrepe:

- » preprečevanje dostopa na oddelke;
- » umik vseh oseb (pacientov in zaposlenih) s hodnikov oz. vidnega polja napadalca;
- » skrivanje pokretnih pacientov in osebjem v prostore oddelka, ki se zaklepajo;
- » v prostoru, kjer se skrijete, poiškati položaj, ki ni v strelni liniji morebitnih strelav skozi vrata prostora;
- » opozoriti tiste, ki se skrijejo v prostorih, ki jih ni moč zakleniti, da zabarikadirajo vrata s težjimi predmeti (bolniške postelje, vklop zavor na kolesih);
- » obveščanje 113 in varnostne službe o dogajanju.

Za učinkovito ukrepanje je potrebno dobro poznavanje delovnega območja, sistemov mehanskega in tehničnega varovanja ter postopkov v primeru aktivne strelske situacije.

OB PRIHODU POLICISTOV:

- » ostanite mirni, izvršujte navodila in ukaze policistov;
- » iz rok odložite vse predmete;
- » dvignite roke in razprite dlani, roke držite vidne;
- » ne delajte hitrih in sunkovitih gibov, ne kažite smeri z rokami in prsti;
- » na zaustavljanje policistov, ne prosite za pomoč in smer umika;
- » ne kričite;
- » umikajte se v smeri, nasprotni od gibanja policistov!

Ko dosežete varno območje, vas lahko policisti zadržijo do vzpostavitve nadzora nad dogajanjem, ugotovitve istovetnosti in razgovorov z očitvidci dogodka. Varnega območja ne zapuščajte, dokler tega ne odobrijo policisti!

Prvi policisti ne nudijo pomoči poškodovancem – to je prepuščeno naslednjim skupinam in skupinam reševalcev, ki od prisotnih lahko zahtevajo pomoč!

Ravnanje ogroženih v napadu

1 Steci stran

Če lahko varno zbežite:

- » v mislih določite smer umika;
- » zbežite ne glede na to, ali se ostali umikajo ali ne;
- » pustite svoje osebne stvari, kjer so;
- » pomagajte drugim, če je to mogoče;
- » ne premikajte poškodovanih;
- » ko ste na varnem mestu, preprečujte dostop drugim;
- » ko ste na varnem območju, kličite 113!

Če med begom naletite na policiste:

- » Roke držite tako, da jih prihajajoči policisti vidijo, v rokah ne držite nobenih predmetov!
- » Ravnajte se po navodilih in ukazih policistov!

2 Skrij se

Če ne morete varno zbežati, se skrijte pred napadalcem:

- » prostor naj bo izven vidnega polja napadalca,
- » umaknite se iz strelne linije;
- » če je le mogoče, se skrijte v prostoru z več izhodi. Če bo napadalec vstopil, boste lahko ušli skozi drug izhod;
- » zabarikadirajte vrata s težjim pohištvom ali premičnimi bolniškimi posteljami in blokirajte kolesca;
- » zaklenite vrata;
- » izklopite zvok in vibriranje mobilnega telefona in/ali pozivnika;
- » izključite vse vire zvoka ter drugih avdio in video naprav ter drugih virov zvočnih signalov (radio, TV, računalnik, ...);
- » skrijte se za masivnimi predmeti, ki vas lahko zaščitijo pred strelji – (zid, omare, ...) in proč od steklenih površin, saj vas ob razbitju lahko poškodujejo;
- » ostanite mirni in tihi!

NALOGE NEOBOROŽENIH VARNOSTNIKOV

Neoboroženi varnostniki izvajajo v primeru aktivne strelske situacije predvsem naslednje naloge:

- » usmerjajo bežeče k najbližjim varnim izhodom iz ogroženega območja;
- » pozivajo prisotne k takojšnjemu umiku;
- » nudijo pomoč bežečim, če je to mogoče;
- » preprečujejo dostop na ogroženo območje;
- » varnostniki na dovozih in vhidih, ki niso neposredno ogroženi, zagotovijo nemoten dostop policistom in drugim intervencijskim enotam (reševalci, gasilci);
- » zaklepajo ali na drug način zapirajo (elektronske ključavnice, zabarikadiranje) dostope (vhode) na varna območja;
- » na podlagi zvokov, obvestil bežečih oseb ali z opazovanjem (ki ne ogroža njihovega življenja) spremljajo gibanje in delovanje napadalca ter o tem sproti obveščajo policijo.

OPOZORILA

Aktivna strelska situacija
večinoma poteka od nekaj
minut do 20 minut.
Odzivni čas policistov v nujnih
primerih je 8 – 10 min.
Neoboroženi varnostniki
niso zavezani k aktivnemu
delovanju zoper napadalca.
V primeru napada boste vsaj
prvih 10 minut prepuščeni
lastni pripravljenosti na
ravnanje v primeru napada.

4 Sporoči - kliči 113

- » Kličite 113, ko to lahko storite brez nevarnosti, da z glasom opozorite storilca na vašo prisotnost;
- » če ne morete govoriti, pustite linijo odprto, da lahko operater po zvokih ugotovi, kaj se dogaja;
- » ostanite mirni.

Kaj sporočiti ob klicu na 113 ali ob prispetju policije:

- » lokacija aktivne strelske situacije in smer gibanja napadalca/cev;
- » število napadalcev;
- » opis napadalcev;
- » vrsta orožja, ki ga uporabljajo: hladno (nož, mačeta,...) ali strelno (kratkocevno – pištola, – dolgocevno – puška, avtomatska puška);
- » število morebitnih žrtev in poškodovancev.

3 Spopadi se

Za spopad se odločite le, kadar resnično ni nobene možnosti več in je vaše življenje v neposredni nevarnosti.

Ob spopadu:

- » bodite na vso moč agresivni;
- » v napadalca mečite predmete in uporabite predmete za improvizacijo orožja, uporabite npr. gasilni aparat;
- » glasno kričite;
- » če je ogroženih več oseb, nastopite organizirano!